JOHÁNEK Z NEPOMUKU

vydává Matice sv. Jana Nepomuckého

PO VALNÉ HROMADĚ

V předvečer svátku Zvěstování Páně jsme se sešli na arciděkanství v Nepomuku, abychom bilancovali minulý rok naší Matice a poradili se, jak dál. Děláme to každý rok, ale myslím, že tentokrát bylo naše setkání nějak radostnější.

Prvním důvodem byla dost velká účast „matičářů“. Ale potěšila nás i přítomnost vedení města Nepomuk – pánů starosty Ing. J. Švece a místostarosty F. Holuba. A asi největší radost jsme měli z nových zájemců o členství v Matici. Po „hubených“ létech, kdy nás spíš ubývalo, se najednou přihlásilo deset lidí!
Asi to bylo řízení Boží na přímluvu sv. Jana, protože právě nyní budeme muset vynaložit mnoho úsilí, abychom připravili důstojné prostředí pro poutníky ke kolébce sv. Jana v roce velkého jubilea - 300. výročí kanonizace SJN v r. 2029.

Je toho hodně, co je třeba udělat, abychom si mohli říci, že Nepomuk je znovu opravdovým poutním místem. Podle mého názoru jsou dvě oblasti, kde se musí Matice angažovat – duchovní a materiální.

V té duchovní budeme hledat inspiraci a radu samozřejmě u kněží, jejichž patronem náš světec je. Ostatně protektorem Matice je náš farář, P. Jiří Špiřík. Ale v našich řadách je i P. Jiří Čepl, bývalý předseda MSJN, P. Slávek Holý, bývalý farář v Nepomuku, který byl prvním protektorem a inspirátorem založení MSJN, P. Mirek Herold, velký znalec a ctitel SJN z Tovaryšstva Ježíšova, ale i moravští kněží P. Pavel Kopeček a nově i předseda Matice Velehradské, "poutník Jan", P. Jan Peňáz. Po jejich vzoru se i my ostatní obracejme v modlitbách častěji na našeho světce, aby nám vyprosil pomoc Ducha svatého při naší činnosti. Mohou nám být příkladem i v oblasti konkrétních skutků pro zvelebení Nepomuka jako poutního místa. Před několika lety inicioval úspěšnou kněžskou sbírku na nové zvony do našeho kostela nad kolébkou sv. Jana moravský kněz P. Martin Bejček.

č. 5 / duben 2019

A také prosme o nové dary víry a zbožnosti pro Nepomucko. Naším cílem je vyznamenání poutního kostela nad kolébkou sv. Jana titulem Bazilika Minor a k tomu musíme v duchovní oblasti ještě mnohé udělat. Teď budeme přemýšlet o nejvhodnějším způsobu častějšího setkávání se, jak nás k tomu vyzval na valné hromadě náš protektor.

Druhou oblastí je zajištění materiálních potřeb poutníků v Nepomuku. Chybí hlavně ubytování. V Nepomuku je jeden hotel a to je pro přijetí většího počtu poutníků, které při jubileu očekáváme, málo. Proto chceme postavit v areálu arciděkanství poutní dům. Jsme malé společenství, a tak budeme muset spoléhat na pomoc všech, kteří budou ochotni ji poskytnout. Proto jsme s velkou radostí přijali vyjádření pana starosty a pana místostarosty Nepomuka, že i pro město je jubileum v roce 2029 stěžejní událostí. Vyjádřili ochotu se na výstavbě spolupodílet i finančně. Můžeme tedy s nadějí připravit strategický plán aktivit Matice na příští desetiletí. Spolu s městem jej chceme představit členům diecézní konzistoře, která bude zasedat v Nepomuku 16. května.

Kromě přípravy tohoto strategického plánu se aktuálně věnujeme i návrhu objektu na kruhovém objezdu na silnici č. 20 se svatojánskou tematikou. Původní soutěž neskončila realizací, protože vítězný návrh je mnoha lidmi považován za kontroverzní. Na valné hromadě nám město ústy pana místostarosty nabídlo, abychom připravili náš vlastní návrh.

Je toho ještě mnoho, co chceme připravit, zorganizovat a udělat. S pomocí farnosti, města, biskupství. Ale hlavně s pomocí Boží na přímluvu svatého Jana Nepomuckého. Proto prosím všechny členy Matice, aby se s tímto úmyslem modlili a prosili Pána o pomoc. Jedno je totiž jisté – platnost slov Pána Ježíše, která zaznamenal Matouš (Mt 7.7-8) i Lukáš (Lk 11,9): **Proste a bude vám dáno**.

Svatý Jane Nepomucký, vypros u Boha pomoc naší Matici v činnostech, které se mu líbí!

Ing. Petr Jenčík, předseda Matice svatého Jana Nepomuckého

HERALDICKÉ PAMÁTKY V POUTNÍM KOSTELE SV. JANA NEPOMUCKÉHO V NEPOMUKU – DOKONČENÍ

Dalším nosičem heraldických památek v kostele jsou okenní vitráže. Byly obstarány roku 1893 z iniciativy tehdejšího nepomuckého děkana Matěje Veselého, neboť původní okna, složená ze šestihranných sklíček, namnoze vytlučených, značně kontrastovala s renovovaným interiérem chrámu. Duchovní správce chtěl ovšem touto cestou připomenout také 500. výročí

mučednické smrti sv. Jana Nepomuckého, jehož oslavu v rámci církve si jinak papež nepřál. Vitráže zhotovil a osadil Franz Schlinger, malíř skla z šumavské Houžné (část obce Lenora, německy Hüblern). Naklad na jejich pořízení činil bez vedlejších prací 2 500 zlatých a byl hrazen z příspěvků dobrodinců. Dvě okenní výplně s motivy sv. Jana a Panny Marie, umístěné v kasulových oknech příčné lodi, zaplatili Marie Táborová, rodem Pešková z Nepomuka (1815–1896), vdova po Dr. Med. Janu Táborovi, městském lékaři na Vyšehradě, Karel Varhánek (1829–1900), majitel továren na rybí konzervy v různých částech Rakouska-Uherska a spolurodák děkana Veselého z Polné, a hraběnka Marie Lažanská (1817–1906), vdova po Janu Karlovi Lažanském z Bukové na Rabštejně. Zbývajících pět heraldických vitráží věnovala kněžna Wilhelmine von Auersperg, rozená von Colloredo-Mannsfeld, s rodinou, a hrabě Johann Nepomuk von Harrach, majitel sousedního velkostatku Žinkovy. Někteří z donátorů tak uctili Jana Nepomuckého, potažmo Pannu Marii i jako své křestní patrony nebo patrony svých blízkých.

První okno vpravo při pohledu od hlavního vchodu do kostela zdobí dvojice erbů **Gabriely Marie Josephy princezny von Auersperg** (1855–1933) a jejího manžela **Alfreda Augusta Karla knížete zu Windischgrätz** (1851–1927).

Heraldicky vpravo vidíme polcený a dvakrát dělený francouzský štít se stříbrným srdečním štítkem s červeným korunovaným lvem. 1. pole hlavního štítu je dále polceno, v pravé zlato-stříbrně polcené polovině černá orlice se stříbrným perisoniem, v levém červeném stříbrný korunovaný lev. 2. pole je červeno-zlatě dělené stříbrným vlnitým zúženým břevnem, v horním poli kráčející stříbrný korunovaný dvouocasý lev, v dolním poli černá orlice se stříbrným perisoniem. Ve 3. a 6. červeném poli na zeleném trávníku zlatý, do středu obrácený kráčející zubr. Ve 4. a 5. zlatém poli stříbrná (správně černá) lavice, na níž stojí černá orlice. Štít spočívá na knížecím plášti (Auersperg).

Heraldicky vlevo je umístěn čtvrcený, rovněž francouzský štít s čtvrceným srdečním štítkem s červeným srdečním štítkem, v němž je kosmo položená zlatá rybí kostra. 1. a 4. červené pole srdečního štítku vyplňuje stříbrná kostelní korouhev, 2. a 3. stříbrné pole pak černé šikmé břevno. V 1. a 4. červeném poli hlavního štítu je stříbrná, dovnitř hledící vlčí hlava, ve 2. černém poli tři zlaté kroužky v postavení (2, 1) a ve 3. černém poli pod stříbrnou hlavou krokev téže tinktury. Nad štítem jsou tři zlaté korunované přilby,

pravá a prostřední s červeno-stříbrnými, levá s černo-zlatými přikryvadly. Na pravé vidíme v klenotu rostoucí stříbrnou vlčí hlavu, na prostřední tři červená pera a přes ně vodorovně položenou zlatou rybí kostru, na levé černou oválnou desku s pěti zlatými kroužky v postavení 1, 2, 1. Jako štítonoši slouží dva stříbrní zpět hledící vlci. Vše spočívá na knížecím plášti (Windischgrätz).

V dalším okně, situovaném na východní zkosené straně příčné lodi, se nachází znak kněžny **Wilhelminy Josephiny Adelaidy, ovdovělé von Auersperg, rozené von Colloredo-Mannsfeld** (1826–1898). Sestává z dvou přivrácených oválných štítů na knížecím plášti. Popis pravého z nich se shoduje s předešlým případem, neboť také náleží Auerspergům. Levý je naopak čtvrcený s černým srdečním štítkem se stříbrným břevnem s černým orlem pod císařskou korunou. 1. a 4. pole hlavního štítu je dále čtvrcené, 1. a 4. pole pětkrát stříbrno-červeně dělené, 2. a 3. stříbrno-červeně routované ve dvou řadách. Ve 2. černém poli hlavního štítu je stříbrná orlice, ve 3. modrém poli zlatý korunovaný lev a přes něj červeno-stříbrně ve dvou řadách šachované kosmé břevno (Colloredo-Mannsfeld).

Podobně, jen s jistými tvarovými odlišnostmi, je pojat alianční znak **Engelberta Ferdinanda von Auersperg** (1859–1942) a jeho manželky **Gabriely Marie Isabelly, rozené princezny zu Hohenlohe-Langenburg** (1862–1948) v protějším okně.

Heraldicky pravý štít má francouzský tvar a obsahuje auersperské erbovními figury popsané výše. Levý, mírně profilovaný, je čtvrcený s červeným srdečním štítkem se zlatou patou, korunovaným knížecí korunou, a s vloženou špicí. 1. zlaté pole vyplňuje černý orel. V 2. modrém poli jsou 3 zlaté lilie (2, 1), ve 3. stříbrném poli dva černí leopardi nad sebou. 4. pole je dělené s korunovaným stříbrným dvouocasým lvem v horní polovici, dolní polovina je pak zlato-černě routovaná ve dvou řadách. V modré vložené špici je stříbrný krounovaný lev (Hohenlohe-Langenburg).

Heraldická výzdoba okna nalevo od hlavního vstupu, poblíž hudebního kůru, má obdobnou koncepci jako na protější straně, to jest dva samostatné erby na knížecích pláštích vedle sebe. Připomíná manželský pár **Franze Josepha knížete von Auersperg** (1856–1938) a **Vilemínu Marii Karolínu, rozenou kněžnu Kinskou ze Vchynic a Tetova** (1847–1909).

Heraldicky pravý štít francouzského typu je opět auersperský, tentokrát ale chybně provedený, jelikož figury orlice na lavici a kráčejícího zubra se nestřídají ve 3. – 6. poli křížem, nýbrž jsou umístěny nad sebou. Levý profilovaný štít je tmavý (správně ovšem červený) se třemi stříbrnými vlčími zuby, vycházejícími z levého okraje (Kinský).

Poslední erb, reprezentující hraběte **Johanna Nepomuka von Harrach zu Rohrau und Thannhausen** (1828–1909), se nachází na okně průčelí za varhanami a tvoří jej tmavý (správně červený) profilovaný štít se třemi stříbrnými pery (2, 1), zabodnutými do zlaté koule. Jako štítonoši slouží dva stříbrní gryfové stojící na zlaté arabesce. Vše spočívá na knížecím plášti vycházejícím z koruny osvícených hrabat, ovšem nesprávně s říšským jablkem namísto hermelínového ocásku na vrcholu.

Rozložení jednotlivých erbů v okenních vitrážích v rámci prostoru kostela nasvědčuje jistému ideovému záměru. Na čestném místě, nejblíže duchovnímu středu chrámu – oltáři stojícímu na místě, kde se dle legendy měl narodit sv. Jan Nepomucký – jsou totiž situovány erby kněžny Wilhelminy von Auersperg jakožto aktuální majitelky velkostatku Zelená Hora a patronky nepomuckých kostelů, známé navíc svým mecenátem a všestrannou podporou veřejně prospěšných aktivit, staveb a zařízení v Nepomuku i v okolí, a jejího mladšího syna a nástupce Engelberta Ferdinanda s manželkou Gabrielou. Další dva z jejích celkem šesti potomků, syn Franz Joseph, majitel hlavních rodinných panství Žleby, Nasavrky a Čechtice na pomezí středních a východních Čech, a dcera Gabriela Marie Josepha, provdaná Windischgrätzová, kteří se se svými partnery na pořízení vitráží finančně podíleli, stojí jakoby v druhém sledu, avšak na dostatečně výrazných místech. Klíčová úloha

rodiny Auerspergů je v případě Gabriely Windischgrätzové zdůrazněna i tím, že její erb je umístěn netradičně heraldicky vpravo od erbu manžela, tedy do čestnější pozice (u manželských znaků bývá erb ženy vlevo). Řadu urozených donátorů pak uzavírá na samostatném, ovšem rovněž nepřehlédnutelném místě přímo v průčelí kostela hrabě Harrach.

Poutní chrám sv. Jana Nepomuckého v Nepomuku je dalším z mnoha příkladů toho, že heraldika není jen odbornou disciplínou, existující sama o sobě a pro sebe, a krásným uměním, ale že je nutné ji vnímat v širších souvislostech jako formu a prostředek komunikace ve společnosti. Obklopuje nás takřka na každém kroku a neustále se vyvíjí. Pro tuto svou dynamiku je tudíž hodna zájmu.

Vladimír Červenka

OSTATKY SVATÝCH V KOSTELE SV. JANA NEPOMUCKÉHO – 2. ČÁST

V minulém čísle jsme se vydali za ostatky svatých uložených v hlavním oltáři sv. Jana Nepomuckého a v prostředním oltáři sv. Kříže, tzv. Kolébce, která stojí na místě rodného domu sv. Jana. Ve farní kronice se dočteme, že tento oltář papež Lev XIII. dle listiny z 25. prosince 1878 prohlásil za oltář privilegovaný (nyní se již tento termín nepoužívá – v minulosti šlo o zvláštní výsadu: prostřednictvím zádušní mše sv. sloužené u takového oltáře se vysvobozovaly duše z očistce).

Vpravo od oltáře sv. Kříže je boční oltář sv. Anežky České. Tehdy nebyla Anežka ještě svatořečena, proto oltář byl ke cti blahoslavené Anežky České.
Tam byly vloženy 1. května 1879 (je tomu tedy letos 140 let) ostatky sv. Barnabáše, apoštola, sv. Vincencie a sv. Hedviky.
Sv. Barnabáš, apoštol a mučedník, spolupracovník sv. Pavla, patron Kypru, je jedním z největších misionářů Církve.
Sv. Vincencie (zemř. 1847), pocházející z italské Lombardie, založila kongregaci „Sester lásky z Lóvere", jejíž členky se staraly o nemocné a chudé, zvláště o děti. Spojitost se sv. Anežkou je zcela zřejmá.
Sv. Hedvika (zemř. 1243) byla bavorská šlechtična provdaná za slezského knížete Jindřicha I. Její život byl plný utrpení, které s odevzdaností snášela (někdy je přirovnávána k Jobovi). Její matka i sestra se jmenovaly Anežka a její dcera rovněž tak. Vedla asketický život, sloužila chudým a nemocným a spolu s manželem založila v polské Třebnici klášter, kde pobývala sv. Anežka Česká. V klášterním kostele sv. Bartoloměje a sv. Hedviky je pohřbena. Je patronkou Slezska, Polska a Berlína.

V oltáři ke cti bl. Rodičky Boží (tak je nazván ve farní kronice – nyní je to oltář Panny Marie Růžencové: na jeho oltářním obraze je vypodobněna Panna Maria podávající růženec sv. Dominikovi) nacházející se ve vstupní části kostela vpravo jsou uloženy ostatky dvou světců – sv. Lukáše a sv. Bonifáce.
Sv. Lukáš, autor „nejkrásnější knihy světa", jak jeho evangelium nazval Dante, byl lékařem v syrské Antiochii. Ve svých textech klade důraz na Kristovo milosrdenství, zdůrazňuje úlohu žen a „vykresluje" Pannu Marii, takže bývá označován za malíře Matky Boží. Jeho ostatky byly přeneseny z Théb přes Konstantinopol do Padovy (místa studií našeho Johánka). V Padově získal císař Karel IV. pro svatovítskou katedrálu lebku sv. Lukáše s čelistmi a 15 zuby. Lebka je stále uchovávána ve svatovítském pokladu a tělo světce je v Padově.
Sv. Bonifác (zemř. 754), mučedník z Británie, šířil křesťanství ve střední Evropě. Je apoštolem Germánů, patronem Německa. Jeho hrob je v německé Fuldě.

V oltáři ke cti sv. Cyrila jsou uloženy ostatky sv. Cyrila a svatých Kosmy a Damiána. Tento oltář je ve vstupní části kostela vlevo, naproti oltáři Panny Marie Růžencové. V současné době je zde oltářní obraz Božího milosrdenství, který zde instaloval P. Slávek Holý, protože zde místo oltářního obrazu byla jen nařasená bílá látka. Původně zde byl obraz sv. Cyrila a Metoděje, který byl P. Aloisem Matulíkem přenesen do kapličky v Kozlovicích vybudované v r. 1948. Podle pamětníků byl P. Matulík, pocházející z Moravy, velký ctitel cyrilometodějský, a zřejmě proto obraz nové kapličce věnoval – hodil se svými rozměry přesně do oltáře, který byl do kapličky přenesen z kostela na Zelené hoře.

Sv. Cyril, pocházející z řecké Soluně, zemřel r. 869 v Římě, kde je pochován v bazilice sv. Klimenta, jehož ostatky našel a přinesl do Říma. Byl to mladší bratr sv. Metoděje, filozof, geniální filolog a diplomat, hlavní patron Moravy a spolupatron Evropy. Před příchodem na Velkou Moravu vytvořil písmo – hlaholici, jíž byly zapisovány bohoslužebné texty ve staroslověnštině, do níž přeložil s bratrem Metodějem bohoslužebné texty, a tak položil základ našemu písemnictví.

Sv. Kosma a sv. Damián byli dva arabští lékaři, snad dvojčata, žijící ve 3. stol. Léčili nezištně a přiváděli nemocné ke Kristu. Byli umučeni v době pronásledování křesťanů za císaře Diokleciána, pohřbeni v Sýrii, ale jejich ostatky přeneseny do Říma. Byl jim zasvěcen jeden z prvních kostelů v Čechách – ve Staré Boleslavi, kde byl zavražděn sv. Václav. Karel IV. získal 7 jejich ostatků pro svatovítský chrám a dal jim zasvětit klášter Na Slovanech. Jsou to čeští národní patroni již od 10. stol.
Svatojánský kostel v Nepomuku ukrývá v oltářních kamenech ostatky významných světců – mezi nimi je i jeden evangelista (sv. Lukáš) a dva apoštolové (sv. Bartoloměj a sv. Barnabáš).

K patronu Moravy (sv. Cyrilovi) a patronce Slezska (sv. Hedvice) se druží evangelizátor Germánů (sv. Bonifác). Ostatky sv. Václava, hlavního patrona české země, v nepomuckém kostele nejsou, ale jsou tu ostatky sv. Kosmy a Damiána, jimž je zasvěcen kostel, kde byl sv. Václav zavražděn. Ostatky dalších svatých odkazují někdy k aktivitám sv. Jana.
Kromě ostatků sv. Jana napočítáme ostatky 12 světců. Jejich počet jistě není důležitý – důležitější je, abychom do kostela sv. Jana pravidelně přicházeli a ke světcům se modlili. Myslím, že na to čekají.

Marie Bílková

REKONSTRUKCE PODOBY SV. JANA NEPOMUCKÉHO A POZVÁNKA DO NEPOMUKU V ROCE 2019

V úterý 19. března proběhlo na arciděkanství v Nepomuku, za hojné účasti tisku i veřejnosti, slavnostní odhalení rekonstruované podoby sv. Jana Nepomuckého. Součástí celého aktu bylo také pěvecké vystoupení sboru Canto Nepomucenum s dětmi ze ZŠ Nepomuk a zasvěcená přednáška pana profesora Jana Royta, který přicestoval z Prahy. Pohovořil o ikonografii sv. Jana i sv. Vojtěcha, tedy význačných světců, kteří jsou neodlučně spjati s Nepomukem a se zdejším krajem.

Samotnou rekonstrukci podoby a následnou svatojánskou bustu, která je nyní k vidění ve Svatojánském muzeu, vytvořili odborníci z Moravského zemského muzea v Brně – Eva Vaníčková a Ondřej Bílek. Iniciátory tohoto počinu byli P. Vítězslav Holý a Kateřina Dobrovolná, dále spolupracovali Pavel Motejzík a P. Miroslav Herold. Projekt se podařilo realizovat z velké části díky článku v časopisu Epocha 2/2018, na jehož základě se ozvali dva soukromí dárci ze Slovenska, pánové Pavol Pavlovič a Matuš Jaremko, kteří se po návštěvě Nepomuku a osobní prezentaci rozhodli věnovat částku sedmdesáti tisíc korun. Vzhledem k celkovým nákladům na realizaci projektu činil jejich dar nezanedbatelnou sumu. Celkově se sponzorsky podílel také Plzeňský kraj, Mikroregion Nepomucko, Město Nepomuk, Římskokatolická farnost – arciděkanství Nepomuk. Všem zúčastněným velmi děkujeme.

Hana Černohousová, Svatojánské muzeum Nepomuk

Časopis JOHÁNEK vydává Matice sv. Jana Nepomuckého, Přesanické nám. 1, 335 01 Nepomuk. Časopis je neprodejný. Tisk: GR Print s.r.o.